Svenska Ishockeyförbundet

Elitkurs (ETU)

SPELSYSTEM

Ett arbete om hemligheterna bakom siffrorna

av Daniel Broberg

Handledare: Johan Andersson

2012-05-20

Sammanfattning

Tränare världen över har i timmar suttit hemma på kammaren eller i tränarrummet och klurat över åkvägar, press/understöd, styrspel eller forechecking och inte minst olika varianter i powerplay. Men vad är det som gör att vissa tränare, lag och klubbar hamnar rätt med sina spelsystem och vinner titlar där andra har förtvivlat svårt att få till det?

Det är en mycket komplex bild och ett gigantiskt pussel som döljer sig bakom framgångsrika organisationer och vinnande koncept inom idrotten. Att hitta ett gemensamt svar för hur man når framgång med ett spelsystem eller en organisation är inte möjligt. Men efter att ha vänt och vridit på mina egna tankar samt tagit in åsikter och reflektioner från andra mycket kompetenta hockeymänniskor så har jag landat i ett antal nycklar som finns med i framgångsrika organisationer och i lyckade spelsystem.

En egen reflektion och sammanfattning i ämnet som växte sig starkare allt eftersom jag skrev och intervjuade till detta arbete var tre ord jag ramlade över för några år sedan. I boken Lycka av Dalai Lama används orden Beslutsamhet, Ansträngning och Tid som nyckelord i samtliga processer där en förändring ska drivas igenom.

Mycket av det som växt fram under arbetets gång är betydelsen av att ha en långsiktighet i klubbens arbete och strategi. Att nå de tillfälliga framgångarna är inte lika intressant och spännande utan det är framgång över tid som inspirerar, motiverar och lockar. Många nyckelord har dykt upp under mitt arbete, trygghet, tydlighet, tålamod, passion, konsekvent, kontinuitet, det enkla är det svåra och ”chain of command”. Men gemensamt för de jag intervjuat är att det kokar ner till helheten. Att det inte handlar om enstaka personer utan att det är avgörande att hela organisationen jobbar åt samma håll. Och att allt börjar i toppen, hos ledningen. Ledningens förmåga att hitta rätt personer, skapa visionerna, peka ut riktningen, förankra sina idéer neråt i organisationen och att över tid orka hålla sig kvar vid sin linje.

Innehållsförteckning

		Sid
	Sammanfattning	2
	Innehållsförteckning	3
1.	Inledning	4
2.	Bakgrund	6
	2.1 Fakta om några framgångsrika coacher och klubbar	7
3.	Syfte	9
	3.1 Frågeställningar	9
4.	Metod	10
	4.1 Intervjuer	10
	4.2 Litteratur	10
5.	Resultat	11
	5.1 Intervju med Micke Nylander och Arto Blomsten	11
	5.2 Intervju med Anders Hultin	19
	5.3 Intervju med Jocke Ahlgren	22
6.	Diskussion	24
7.	Referenslista	27

1. Inledning

Mina egna funderingar runt dessa frågor tog extra fart när jag som ung A-lagstränare för Hammarby fick möjligheten att umgås med och lära känna ett antal coacher från toppklubbar runt om i Europa under en preseason turnering i London augusti 2002. Parallellt med matcherna hölls ett convention med alla coacher där även hela coachstaben från LA Kings med Andy Murray i spetsen var på plats. Säsongen innan hade Kings toppat hela NHL:s powerplaystatistik och frågorna från de andra coacherna haglade runt strategier, tankar och nycklar till deras framgångsrika powerplayspel. Staben svarade, ritade och förklarade ingående hur coacherna såg på sin framgång i powerplay och hur Kings blivit NHL:s främsta lag i powerplay. De närvarande coacherna lyssnade med stora öron och antecknade hungrigt.

Säsongen efter följde jag Kings så gott jag kunde och framförallt höll jag ett extra öga på deras powerplayspel. När säsongen 2002/2003 summerades fann man Kings, som toppade PP-statistiken (20,6%) 2001/2002 med i stort sett samma trupp och coachstab, på en svag 18e plats med en föga imponerande PP-procent på 14,6%.

Hur är det möjligt att NHL:s bästa lag i powerplay, med samma spelare och coacher, på en säsong kan bli ett mediokert lag i samma spelform? Förmodligen använde man samma typ av spelare, samma strategier och grundidéer när man satte ”systemet” för sitt powerplayspel.

Givetvis finns det mängder av liknande LA Kings-exempel genom hockeyhistorien. Carolina vann Stanley Cup säsongen 2005/2006 för att säsongen efter hamna utanför slutspel på en 20:e plats med i stort sett samma trupp och coach. Frölunda spelade final mot Färjestad säsongen 2005/2006 och säsongen efter hamnade Göteborgarna på nionde plats med missat slutspel och så vidare.

Samtidigt finns det flera bra exempel på motsatsen. NBA-coacherna Phil Jackson och Tex Winter skapade och drev igenom ”The Triple Post Offense”-systemet med Chicago Bulls, och senare även i Los Angeles Lakers, vilket resulterade i ett stort antal titlar och en imponerande kontinuitet under många år. Detroit Red Wings har gjort sig kända för sin modell där kontinuitet i deras spelidé och i valet av nya spelare gjort att man under lång tid varit ett topplag i NHL och samlat på sig ett antal Stanley Cups. Manchester United och Barcelona är två andra bra exempel från fotbollen.

Frågeställningen som dök upp hos mig efter dessa konstateranden och som fascinerat mig ända sedan dess, är vad som egentligen är de avgörande momenten i ett lags framgång och deras sätt att spela. Vad är det för ingredienser som avgör om ett spelsystem blir framgångsrikt eller inte? Finns det gemensamma nämnare hos lag och system som år efter år kan visa upp ett framgångsrikt och vinnande koncept när det handlar om spelsystemet.

I det här arbetet försöker jag ta reda på svaren i några av mina frågor. Vad är ett spelsystem? Vad innehåller ett spelsystem? Finns det några kritiska nycklar, några gemensamma nämnare för framgångsrika spelsystem. Finns det andra bakomliggande faktorer som har betydelse om man ser till framgång över tid?

Jag använder mig av intervjuer och diskussioner och jag riktar mig till såväl tränare som spelare för att få en så bred bild som möjligt. Jag kommer även att söka svaren på olika nivåer, allt från J18 upp till NHL-nivå.

2. Bakgrund

Under slutet av 80-talet och början av 90-talet var Djurgården dominanta i svensk hockey med bland annat tre raka SM-guld 1989-91. Tränarna Lasse Falk och Ingvar ”Putte” Carlsson vidareutvecklade och använde sig av det ifrågasatta men också det minst sagt framgångsrika försvarssystemet 1-3-1. Andra lag och tränare hakade på med blandade resultat och diskussionen gick varm runt sättet att spela 1-3-1. Tråkigt och alldeles för defensivt tyckte många. Samtidigt ett effektivt sätt att spela för att nå framgång och vinna titlar.

Senare under 90-talet och en bra bit in på 2000-talet, då jag själv var verksam på Allsvensk nivå, var det 2-2-1 systemet som gällde hos i stort sett alla lag på elitnivån i Sverige. En stor del av diskussionen i Sverige runt spelsystem handlade vid den här perioden om styrspel och hur man på ett så effektivt sätt som möjligt skulle stänga mittzonen och spela ett samlat försvarsspel. Även Tre Kronor började skörda framgångar internationellt med ett stabilt ”svenskt” sätt att spela där 2-2-1 systemet var basen.

Under inledningen av 2000-talet blåste det nya vindar när först Djurgården, framgångsrikt, och sedan Tre Kronor under ledning av Hardy Nilsson och Mats Waltin använde sig av ”Torpedhockeyn”. Ett spelsystem som hade en tydligare inriktning på hur man spelade i anfallsspelet. Det var mer fart, puckkontroll och att skapa ytor som nu var i fokus.

Under de senaste åren har det pratats en hel del om den nya svenska stilen där Tre Kronor, Småkronorna, Skellefteå, Brynäs med flera fått rubriker för att de står för ”det nya”. I och med den ”nya svenska stilen” har pendeln i svensk hockey mer slagit över mot forechecking, att sätta press på motståndarna högt upp i banan och att ha en intensiv skridskoåkning i försvarsspelet.

Olika sätt att spela. Olika signaler som skickas ut. Defensivt eller offensivt. Samlat eller aggressivt. Tråkigt eller underhållande. Men finns det några gemensamma nämnare? Vad var det som gjorde att Djurgårdens 1-3-1 blev så oerhört framgångsrikt och svårknäckt för motståndarna samtidigt som många ”kopior” hade svårare att få till det? Hur kommer det sig att vissa lag och organisationer skördar större framgångar än andra trots att det i taktikpärmarna och i tankarna ser i stort sett likadant ut? Är det så enkelt att det är nivån på spelarnas skicklighet som avgör om ett spelsystem och ett lag blir framgångsrikt eller inte? Vad finns det för parametrar och nycklar som är avgörande?

2.1 Fakta om några av de bra ledar- och organisationsexempel som funnits med runt mitt arbete

Sir Alex Fergusons tid och resultat i Manchester United

Varit manager sedan 1986 vilket innebär att han under 2012 varit manager för Man U i 26 år. Under dessa år har han bland annat varit med och vunnit 12 ligatitlar, fem FA-cup titlar och två Champions League titlar. Den stora höjdpunkten var säsongen 1999 då klubben tog hem en så kallad trippel (vinst i Premier League, FA-cupen och Champions League). Men trots de enorma framgångar Ferguson och Man U haft så visar ändå historieböckerna några jobbiga säsonger i inledningen av samarbetet mellan Ferguson och Man U. Under hans första säsonger i klubben slutade laget på 11:e plats två gånger, 13:e en gång och 6:e en gång. Men Sir Alex fick möjligheten att arbeta vidare och skapade den bas som sedan funnits med i över tjugo fantastiskt framgångsrika år.

Detroits coacher och resultat mellan åren 1993-2012

Scotty Bowman och Barry Smith 1993-2002. Tre Stanley Cup titlar (1997, 98 och 02). En förlorad Stanley Cup final (mot New Jersey Devils 1995). Slutspel samtliga säsonger. Sex gånger blev laget divisionsmästare (1994, 95, 96, 99, 01 och 02). Conferencemästare fyra gånger (1995, 97, 98 och 02). Många segrar och fina titlar men också ett par säsonger där de höga målsättningarna inte alls infriades. Vid två tillfällen (1994 och 2001) förlorade Detroit i första rundan under Scotty Bowmans ledning. Bägge gångerna studsade laget tillbaka säsongen efter och spelade final.

Dave Lewis 2002-2005. Slutspel samtliga säsonger.

Mike Babcock 2005-2012. En Stanley Cup titel. En förlorad Stanley Cup final (mot Pittsburgh Penguins 2009). Slutspel samtliga säsonger. Divisionsmästare fyra gånger (2003, 04, 06 och 07). Samma sak som under Bowman-eran, dominanta i seriespelet, mästare vid ett tillfälle men också några jobbiga uttåg ur slutspelet i första runda.

Phil Jacksons coaching record från NBA

1989-1998 Coach för Chicago Bulls. Sex NBA titlar.

1999-2004 Coach för LA Lakers. Tre NBA titlar. En WC titel.

2005-2011 Coach för LA Lakers. Två NBA titlar. En WC titel.

Totalt under sina tjugo säsonger som coach i NBA har Phil representerat två klubbar och vunnit 11 NBA titlar och två WC titlar. Oerhört framgångsrik men också två smärtsamma förluster i första slutspelsrundan med en kanonuppställning i LA Lakers.

3. Syfte

Syftet med mitt arbete är att ta reda på vad som döljer sig bakom framgångsrika lag och deras sätt att spela. Vad är det som skapar den kontinuitet och det konsekventa agerande som framgångsrika lag år efter år lyckas nå fram till? Jag har även försökt att ge en så bred bild som möjligt genom att intervjua personer med erfarenhet från såväl J18, J20, Elitserien, landslag, internationellt och NHL.

3.1 Frågeställningar

¤ Definitionen av ett spelsystem? Vad är ett spelsystem?

¤ Vad innehåller ett spelsystem? Vilka pusselbitar ingår i systemet?

¤ Syftet med ett spelsystem?

¤ Viktiga nycklar och ingredienser för ett fungerande och framgångsrikt spelsystem?

¤ Vad kännetecknar ett fungerande och framgångsrikt spelsystem jämfört med ett sämre icke fungerande?

¤ Vad är det spelare och coacher gör/lyckas med i ett fungerande system som spelare och coacher inte gör/inte lyckas med i ett icke fungerande system?

4. Metod

Jag har i min rapport intervjuat fyra olika personer med gedigen och bred bakgrund från olika nivåer inom ishockeyn. Dessa intervjuer och svaren jag fick har jag sedan vävt ihop med mina egna tankar och slutsatser i de olika frågeställningarna. Jag har även sökt information från och inspirerats av olika böcker som handlar om ledarskap, coachning och spelsystem.

4.1 Intervju

Jag valde att intervjua fyra personer från olika nivåer inom ishockeyn. Gemensamt för dessa fyra är långa och framgångsrika hockeykarriärer. De representerar både tränare och spelare för att få synpunkter på mina frågor.

Jag intervjuade samtliga personer ”face to face” där jag spelade in hela våra samtal. En viss redigering har gjorts av mig i de intervjuer som redovisas i denna rapport,

4.2 Litteratur

Under mina år som tränare har jag läst en hel del litteratur i ämnena ledarskap, coaching samt hur framgångsrika lag har byggts upp. Jag har inspirerats och många av mina frågeställningar i det här arbetet har väckts när jag reflekterat över hur andra coacher, andra klubbar och andra idrotter arbetat för att nå framgång över tid.

5. Resultat

5.1 Intervju och diskussion

med Arto Blomsten (AB) och Micke Nylander (MN)

DB: Vad betyder eller innebär ordet spelsystem för dig?

AB: Strategi. Det är en strategi att anfalla och det är en strategi att försvara. Det tolkar jag in i spelsystem.

MN: Det är ett grundspel som man utgår ifrån i spelet utan puck. Jag ser att man har ett grundspel hur man ska försvara. Hur man mobiliserar sig för att vinna tillbaka pucken. Sedan beror det på vilken coach man har hur styrt det är när man har pucken. Ett spelsystem för mig är att mobilsera sig så att man kan försvara sig på ett bra sätt och återvinna pucken för att sedan kunna spela anfall.

DB: Så du anser att ett spelsystem är mer försvarsstyrt än anfallsstyrt?

MN. Ja. Men sedan finns det många coacher som har instruktioner för hur man spelar med pucken i vissa situationer.

DB: Vad är ingredienserna i ett bra spelsystem? Du som spelare, vad vill du ha för att du ska känna dig bekväm med ett spelsystem?

MN: Du kan ju ha pucken under halvkontroll i egen zon. Då kan du ha en princip, ett spel, ett upplägg för hur du ska ta dig ur den situationen. I ett grundspel där alla vet att backen kommer att göra så här med pucken, då blir det naturligt att forwarden åker dit, och att den andra backen avlastar där. Det är ju också en typ av system. En tydlighet om vad som ska hända i varje situation.

DB: Kan det bli för mycket styrning? Kan det bli så att man kväver spelare och påverkar deras instinkt på ett negativt sätt?

MN: Det är ju en instinkt i spelsystemet som är konsekvent. Någon måste ta beslutet, om vi ska forechecka eller om vi ska styra. Då måste alla följa efter det snabbt. Då kan inte två välja att forechecka och de tre andra välja något annat. Det har med det konsekventa att göra, det handlar inte om att man låser upp spelarna på något sätt. Utan det handlar ju bara om hur vi vinner tillbaka pucken. Vad väljer vi? PÅ vilket sätt ska vi vinna tillbaka pucken? I anfallszon? I mittzon? Någonstans i försvarszon? Låter dom dumpa in pucken och börja där? Jag känner inte att det är ett uppstyrt spel bara för att man spelar ett tight spel utan puck. För när du väl får pucken, då har en tränare ett val. Att spela en kreativ hockey eller spela ett defensivt spel. Kanske bara skjuta sarg ut. Det beror på vilken tränare du har. Men själva spelsystemet,

att vinna tillbaka pucken och vara konsekvent där tycker jag inte kan gå till överdrift. Det skapar mer en säkerhet i hela femman, för målvakten och för hela laget. Att veta hur vi gör utan puck. Det är en större osäkerhet om ett lag spelar med en som forecheckar och de andra gör något annat ena gången och på något annat sätt nästa gång. För mig personligen är det mycket skönare med ett spelsystem där vi vet vad vi ska göra i alla situationer. Har man alltid något att falla tillbaka på så blir allt enklare.

AB: För mig är det en strategi att försvara sig. Nummer ett är att försvara sig. Vart ska vi återvinna pucken? Hur man jobbar i strategin för att återvinna pucken på givna platser eller där man sätter in stöten i försvarsspelet. För mig är även ett spelsystem strategin att anfalla. När vi vinner puck, vad gör vi när vi har vunnit pucken? Man ska ha vissa givna mallar att utgå ifrån. Då blir det enklare för alla fem att veta hur man ska bete sig. Samtidigt, när man har de här mallarna och alla vet hur man ska bete sig så skapar det anfallsspelet också en frihet till att göra överraskande saker. Att bli lite mer kreativ.

DB: Gäller det även i försvarsspelet?

AB: I försvarsspelet är det mycket svårare att vara kreativ och göra egna beslut. Men i strategin anfallsspel så finns det en ram att följa, det finns också alltid en möjlighet att gå lite utanför den ramen. Men för mig är det också viktigt indelar planen i vissa bitar. Där vill vi vinna puck. Här får vi inte förlora puck i anfallsspelet. Det är likadant med var det är fritt fram att göra i princip vad du vill. Så det ingår, tycker jag, i ditt spelsystem. Fast då pratar vi detaljer i hur vi spelar. Allt det hänger ihop. Men framförallt att du har ett system som du följer. Och den ska du jobba konsekvent med, i försvaret och i anfallsspelet.

DB: Syftet med ett spelsystem. Finns det några nyckelord? Vad vill jag som coach, eller vi som lag, åstadkomma med att vara tydliga med vårt spelsystem?

MN: Att vinna matcher. Att vinna. Det är därför man skapar i ett spelsystem. I slutändan så är det ju det allt handlar om. Coacherna skapar ett system för att de tror att det är ett vinnande koncept. Oavsett om man spelar med ett försvarsinriktat system eller ett mer anfallsinriktat. Sen kan det innebära att man sparar energi. I grund och botten handlar det om att ”så här ska vi spela” för då har vi störst chans att vinna.

DB: Spara energi? Menar du då att det är många matcher och en lång säsong?

MN: Ja. Idag ser vi trötta ut och kan inte forechecka lika hårt. Om vi återgår till ett spelsystem så tycker jag också att man ska ha ett ”basic” vad man ska göra i vissa lägen. I en spelvändning exempelvis. Hur vi tar pucken ur egen zon. Där har vi alltid spelare. Det beror ju också på var på banan vi är någonstans. Och det är viktigt att vara kreativ. Frihet under ansvar. Ett brett uttryck som man kan fylla ut med hur mycket som helst egentligen.

AB: Syftet med spelsystemet? Det ultimata syftet är naturligtvis att vinna matcher som Micke säger. Men jag känner också att syftet med ditt spelsystem som du försöker införa,

som du inför och som du nöter på är att du ska vinna fördelar för ditt lag. Samtidigt som du får motståndare att helst reagera till ditt sätt att spela. Vinner du fördelar med ditt sätt att spela så får du motståndarna att reagera efter ditt spelsystem. Det tycker jag är ett huvudsyfte.

DB: De två nyckelfrågorna för mig. Viktiga nycklar i ett spelsystem. Vad skiljer ett bra spelsystem mot ett dåligt spelsystem? Och då tänker jag lite över tid. Några bra exempel, för mig, som fungerat under många år är Chicago Bulls (NBA), Detroit (NHL) och Djurgården under Lasse Falks ledning. Lag som haft ett spel som man följt under många säsonger och värderingar som finns där år efter år. Vad är det som gör att de här lagen och de här coacherna lyckas år efter år? Inte bara framgång under någon månad eller under någon enstaka säsong utan under lång tid.

MN: Det startar uppe på toppen. Hur GM arbetar. Om dom följer sina koncept hela tiden. Man har försökt spara karaktärer i gruppen som kan föra system och värderingar vidare. Det kommer att skapa nya individer och ledare som kan ta över rollerna sakta men säkert. Ändra spelarna i trupperna med ett par spelare då och då istället för att byta ut fem spelare och ta bort ledare. Det blir ingen turbulens i de här lagen. Deras bas är kvar. Lidström har ju varit där i 20 år. Holmström, Datsjuk med flera slussades in när Yzerman var där och tog sedan över ledarskapet. Sedan kom Zetterberg. Det har hela tiden varit en bas av ledarskap som har varit där sedan Detroit började få sin uppgång. Det har ju han i New Jersey (Lou Lamoriello) också försökt skapa. Han har misslyckats med en del av sina tränarval. Men trots det så har han inte bytt spår. Som GM har han varit väldigt konsekvent.

DB: Det här låter fullständigt logisikt. Argumenten låter rimliga. Är det här något som Detroit, New Jersey, Chicago Bulls eller Lasse Falk och Djurgården insett och de andra inte insett eller varför lyckas just de här? Att lyckas ha den här kontinuiteten? Det här med att det börjar från toppen. Att få in långsiktigheten och att man inte stressar upp sig för minsta motgång. Man vet vart man ska och man vet hur man vill att det ska gå till. Varför inser man inte det i t.ex. Toronto, Islanders eller Florida?

MN: Därför att man har många gånger har ägare som vill fatta snabba beslut och komma in i bilden. Det är kanske svårt att hitta det riktigt starka ledarskapet som har startat det här. I Detroit hade man Scotty Bowman ”on top” som styrde hela det där laget. En stark ledare och personlighet, som kan styra bra spelare och få dem att tänka annorlunda. Lasse Falk var något likande i Djurgården. Du har Jacques Lemaire som var med och startade upp i New Jersey och som nu varit i Minnesota. Och har man en GM och en tränare som verkligen kör samma race och som inte går om varandra och håller sig till en linje så finns förutsättningarna. Samtidigt som man hittar ledarskapet i spelargruppen. I New Jersey hade man Scott Stevens, Ken Daneyko, Bobby Holik, Tommy Albelin som var med och skapade deras succé. Och man fortsatte att hålla sig till sin linje och struntade i om det blev något år där inte resultaten kom. Varför dom andra inte gör det undrar man ju också. Dom kanske har svårt att hitta de här spelarna som kan smälta in i det här gänget på ett bra sätt. Håkan

Andersson (scout för Detroit) har t.ex. varit väldigt duktig och framgångsrik på att hitta rätt spelare i Europa för Detroits koncept.

DB: Just den tålmodigheten upplever jag att det finns mer av i NHL än i exempelvis Elitserien. Jag upplever att man i Elitserien på många håll snabbare byter rikting, personal och coacher när man upplever motgång. Jag upplever att det är stressigare i den svenska hockeyn och i de svenska lagen. Hur upplever ni det?

AB: Det finns ett grundtänk bland ledning vad det gäller idrott. Fotboll, hockey. Lagidrott i Sverige. Tre år. Ja, sen orkar grabbarna inte lyssna mer på coachen. Fem år är en väldigt lång tid om man är i en förening. Och det tror jag är helt fel. Speciellt idag när man byter ut så många spelare år från år så tycker jag att det är ännu mer fel att ha den tesen. För att skapa den här långsiktiga framgången så måste du först och främst ha ett starkt sportsligt ledarskap. I Sverige har det blivit mer och mer så att du måste ha en tränare och en sportchef som är tighta, som förstår varandra så att man drar åt samma håll. Samtidigt, i Djurgården när jag spelade där var det så att vi hade Falken och Putte Carlsson som hade de här rollerna. Plus att dom hade en stenhård backup i form av ordföranden Åke Bergdahl. Han stöttade dem gentemot alla andra i styrelsen. Dom fick ihop en trio som var väldigt starka och då fick dom köra sina tankar fullt ut och följa sina idéer. Och dom gjorde det konsekvent och trots motstånd från vissa spelare så körde man det racet. Dom som var motståndare till upplägget och inte ville anpassa sig fasades ut. Och istället tog man in spelare som passade in i tänket och mönstret. Jag tror att du måste ha en grupp människor över längre tid. En kontinuitet bland ledarstaben. Kanske även bland styrelsefolk som lär sig sportdelen och stöttar den så att du får stabiliteten i ledarskapet. Hela vägen uppifrån och neråt. Jag tror också på att man måste ha en kärna i truppen som också har kontinuitet och skapar en ryggrad i laget. Kärnan får de nya i laget och de unga nerifrån, in i det här tänket och systemet. Toppspelarna som kommer presterar ju oftast ändå. Dom är ju så pass talangfulla och skickliga, så hur man än vrider på sina spelsystem eller det spel du kör med de övriga tre femmorna, så löser toppfemman problemen som kan uppstå. Men att du har kärntruppen, på kanske åtta till tolv spelare, som har varit med länge så får du den kontinuiteten i klubbens strategi. Det klubben vill att vi står för.

MN: Vi pratar toppspelare. Om man tar en sådan som Ovechkin. Om han skulle komma till Detroit och bete sig som han gör så skulle det inte funka. Den typen av klubb, Detroit, skulle inte vara intresserade av en sådan spelare. Dom är oerhört noga med vilka personligheter dom tar in. Brett Hull kom dit efter att ha varit runt lite överallt. Det fungerade bara för att dom hade en sådan stark grupp. Han kunde inte göra som han ville och hade gjort tidigare.

AB: Och det får du av den här kärntruppen.

MN: Exakt.

AB. Det är dom som hjälper tränaren att få in toppspelaren i gruppen och i rätt roll.

MN: Det är som jag sa tidigare. Yzerman var där och formade Lidström och så vidare. Jag spelade med Martin LaPointe i Boston och han hade med sig attityden från Detroit, dom hade vunnit Stanley Cup och haft mycket framgång. Vi hade Thornton, Murray, Gonchar och en massa andra stora spelare. Men han skällde ut dem efter noter om dom inte skötte sig. I grupperna i Detroit har man haft den inställningen. Det spelar ingen roll vem du är. Vi ska vinna hela tiden. Jag fick en hjärnskakning en match när vi vann på övertid och gick upp i 2-0 ledning. Jag fick en riktig smäll på blålinjen, jag spelade övertiden men jag kunde inte spela sedan. Vi åkte till Montreal. Jag var där och vi förlorade första matchen så ställningen blev 2-1. Jag vilade den matchen och hela nästa dag. Sen var det morgonvärmning dagen därpå och jag visste inte om jag skulle spela eller inte. Det är mycket regler runt det där med hjärnskakningar, men i slutspelet är det lite annorlunda. Då tog i alla fall LaPointe mig åt sidan. ”Du ska spela ikväll. Ok? Vad vi gjorde i Detroit, vi brydde oss inte om hjärnskakningar, brutna ben eller hur ont du hade. Du skulle spela och se till att vi vann. Jag bryr mig inte om du kräks ut din hjärna ikväll. Du ska spela.” Detroit hade skapat något i sin grupp som han nu förde vidare till oss i Boston. En person kan inte skapa det här. Det kommer rakt uppifrån. Då förstod man vilket vinnartryck dom hade i gruppen.

AB: Det där kommer ju ifrån att du har en tydlig kontinuitet i gruppen. Och det är bara att erkänna. Mycket av det där har försvunnit från dagens Djurgården. Vi hade det där från det att Boorken tog över. Det var då den här grejen skapades. Det fördes sedan vidare med Putte, Falk och även Tommy Boustedt. Fram till 2000 ungefär. Sedan började det spreta för mycket.

DB: Hur kommer det sig att det börjar spreta? Alla som varit i klubben och innanför deras murar, om vi nu ska ta Djurgården som exempel, vet att det här har varit en styrka för klubben och laget. Vi är konsekventa och har en plan, ändå börjar det spreta. Varför?

AB: Jag tror att det dels handlar om att vara konsekventa i sättet att spela. Det konsekventa i att ha ledare som för spelet vidare till gruppen som finns där. Man spelade 1-3-1 som var väldigt lyckat och framgångsrikt i 7-8 år. Man gick ifrån det när man märkte att regeländringar, redlineoffside försvann etc., tog bort styrkorna i det sättet att spela. Så man ändrade sitt sätt att spela. Wikegård kom in och var också väldigt konsekvent i sitt sätt att spela med laget och använde 2-2-1. Man hade en klar strategi hur man skulle vinna puck och ta sig framåt. När man hade spelat det spelet ett tag och hade hittat spelare för det spelet så bytte man till Big Ice Hockey. Då kom ett nytt spelsätt, ett nytt tänk. Och då fick man in spelare som passade väldigt bra för det sättet samtidigt som man hade spelare kvar som inte passade in så bra. Men man lyckades ändå eftersom att det var skickliga spelare. Sen försvann Big Ice Hockey eftersom att det inte var ett vinstkoncept längre. Man vann visserligen två SM under den tiden, men sedan försvann det. Och sedan var man tillbaka igen. Var finns det konsekventa? Under en 15-års period spela på kanske 4 eller 5 olika sätt. Att ett försvinner förstår jag, för att styrkorna minimeras. Sen går man till ett annat sätt som fungerar. Man är ändå i två finaler. Sen kommer nästa tränare och tar bort det. Och när

sedan inte det fungerar, då har man ingen strategi på hur man ska ha det. När man hattar fram och tillbaka så blir det ett antal år med spelare från tre olika sätt att spela, tre olika sätt att tänka. Och så får du ledare som inte är konsekventa i sitt handlade, ledare som inte är passionerade längre. Ledare som inte brinner längre för det dom håller på med. Som inte orkar styra laget längre. Du har en splittrad grupp med olika tänk. Det spelarna gör i det läget är att ”det här sättet passade mig bättre så jag spelar så här”. Medan två andra i den femman spelar på ett annat sätt och efter ett annat tänk för att det passade dom bättre och dom blir bättre att spela så. Om du då inte har någon som orkar eller kan trycka ihop gruppen till ett så blir det splittrat.

DB: Var ligger ansvaret att det blir så?

AB: Det kommer ovanifrån. Det börjar med toppen som ska sätta press på nästa skikt. Toppen ner till sportchefen, sportchefen ner till tränaren, tränaren ner till spelarna. Om man då inte tycker att det fungerar på skiktet under så tar man ett snack om hur man ska bättra sig. Jag tror inte att den kunskapen har funnits i Djurgården. Viljan har nog funnits men jag tror inte att kunskapen har funnits i toppen. Även rädslan att stöta sig med varandra har varit för stor. I det militära finns det ett begrepp som ibland kan bli lite fel, men som jag tror fungerar bra i jobbiga situationer. Chain of command. Det startar från toppen och sedan ner ett hack i taget. Och det är så jag tror att det måste vara. Att hela tiden få beslut förankrade neråt. Och då får man också en stöttning uppifrån hur det här ska gå till när det blåser. Då blir det inte hattigt och hittigt. Då orkar du stå där. Du som tränare eller sportchef har då din assisterande med dig som du ger den stöttningen till när dom ställs inför problem som kan bli. Det är viktigt att det går rätt väg. Jag har spelat i Frölunda, och i Västerås där det var så, även i Winnipeg var det så, att spelarna gick förbi coachledet och gick direkt till GM. Därför att det finns personliga relationer. Och redan där börjar saker rasera. Så var det framförallt i Frölunda där spelare gick förbi tränare och sportchef och direkt till ordförande som var personlig kompis med spelare. Då blev det bara en enda röra. Därför anser jag att den här Chain of command-strukturen är oerhört viktig. Ett nyckelord till som jag tycker är prestigelöshet. Där man vågar ge ansvar inom sina områden. Där sportchefen måste stötta tränarens beslut och ge honom det ansvaret. Det är det han är till för. Sen kan man ha diskussioner mellan sig. Men att man utåt står enade. Samma sak med headcoach som ger sin assistent coach ansvar i moment. Även att ge spelarna ansvar. Det växer man av, att få ansvar. Man måste våga delegera och vara prestigelös och lita på min assisterande coach som jag har valt och använda hans kunskap. Där tycker jag att det har svängt idag. Vi talar om delat ledarskap. Det är oftast en som bestämmer, men det är ett större delat ansvar när det gäller försvarsjobb, anfallsjobb. Du sätter kanske dit en tredje som bara arbetar med special teams. Det fanns inte i Sverige för tio år sedan. I nordamerikansk proffsidrott har det funnits sedan 50-talet. Titta på amerikansk fotboll, basket. Olika coacher som ansvarar för olika delar i lagets spel.

MN. Så länge vi har spelat så har det i alla fall varit uppdelat mellan backcoach och forwardscoach där oftast headcoachen ansvarat för coachningen av forwards.

AB: Prestigelösheten är viktig. Även tydligheten är viktig. För mig som ledare eller medledare, ända uppifrån. Vad som gäller. Både för spelare och ledare är tydligheten A och O.

DB: Utifrån diskussionen vi haft nu, om jag tolkat era svar riktigt. Syftet med ett spelsystem är att skapa en trygghet, en säkerhet för spelarna. Dels för att kunna agera tillsammans, framförallt kanske försvarsmässigt, men också för att ge utrymme för de individuella färdigheterna. När du har tryggheten, du vet vad vi strävar efter och vad vi ska försöka åstadkomma så känner du dig trygg och då kan du också agera individuellt. Så tydligheten med spelsystemet skapar en trygghet. Du, som spelare, vill ha tydliga ramar för dig och för de fyra andra på isen så att ni får utrymme att agera.

MN: Vi agerar ju tillsammans. Ett spelsystem, som jag sagt tidigare, är för mig hur vi ska vinna tillbaka pucken. Om vi ska styrspela med 2-2-1 eller 1-3-1 eller vad det nu kan vara. När vi har pucken så har vi ramar, en idé om vad vi ska göra. I ett anfallsspel, med de ramar som finns där, så finns det utrymme att gå utanför ramarna. Men i ett försvarsspel så finns inte samma utrymme. Där kan inte en spelare helt plötsligt lämna och skapa ett stort hål. I ett spelsystem, försvarsspel, så är det ”så här gör vi” medan i ett anfallsspel så är det ”det här strävar vi efter”.

DB: Det jag kanske tycker ha varit mest intressant i den här diskussionen är att oavsett hur mycket jag som tränare sitter hemma på kammaren och ritar bågar och funderar på spelsystem så börjar allt uppifrån. Ledarskapet och strukturen i klubben. Det handlar om att skapa en miljö med långsiktighet där man ger utrymme och där man ger ansvar. Utan det så spelar det ganska liten roll hur kloka idéer du har som tränare. Det kommer alltid att finnas en stress. Det kommer alltid att finnas ett hattande och du kommer ofta bli tvungen att anpassa dig som tränare. Hur vanligt, upplever ni, är det att den här strukturen eller kulturen finns i svenska klubbar?

AB: Jag tycker att det finns en del bra exempel på klubbar där det här finns. Färjestad har det här tycker jag. Även om en tränare får gå så har allt ovanför tränaren bestämt sig för en rikting. ”Vi vill ha det så här”. Ett byte av tränare i det här fallet gör att man kommer närmare den fåran igen. Dom har den kontinuiteten i ledarskapet tycker jag.

MN: Jag håller med. Färjestad är ett bra exempel. När dom gör en tränarförändring: det funkade inte som vi trodde att det skulle göra. Men det startar inte någon panik för det. Dom har jobbat med den här kontinuiteten i flera år.

AB: Brynäs har kommit dit idag. Återigen började det lite med att Boorken var där och började så in de här tankarna. Micke Sundlöv är kvar där fortfarande. Czarnecki var där i tre eller fyra år. Den hockeyn har Tommy jobbat vidare på. Han har även utnyttjat kreativiteten

bland de yngre spelarna. Men det är fortfarande samma ”def-tänk”, det är samma sätt att försvara sig. Men han utnyttjar då det här nya blodet för att skapa en offensiv som passar bättre. Jag tycker att Brynäs är ett bra exempel som haft en bra kontinuitet de senaste 10 åren. Skellefteå har varit där ända sedan tiden i allsvenskan. Dom har fortfarande i stort sett samma styrelse, samma sportchef. Dom hade Tommy Samuelsson i några år, bytte till Säcken som var där i tre år och har nu Anders som säkert kommer att vara där i några år till. Dom jobbar långsiktigt och tar ett steg i taget tycker jag. Dom har haft en kärntrupp av spelare som följt med på resan. Luleå har börjat något.

MN: Hv med Stillman. Det känns som att dom jobbar efter sin linje.

AB: Jag håller med. Växjö är nog också en sådan klubb. Ända sedan Fagervall var där så har man jobbat utifrån sin idé. Ett steg i taget med ett stort tålamod. Men det är många klubbar som verkar leva efter någon slags kvartalskapitalism. Där man kvartalsvis ska se hur mycket vi har gått plus. Nästa kvartal ska man uppnå ett högre resultat istället för att se att det här företaget om 5-10 år ska ha producerat X % bättre. En långsiktig planering, stabilt, ett steg i taget. Man ser till att dom som jobbar åt det hållet mår bra. Istället är det nästan som klippare ibland i vissa klubbar. Ena året vinner man och nästa håller man på att åka ur. Samhällets och omgivningens syn styr nog många gånger. De kortsiktiga vinsterna blir så viktiga att man inte klarar av att arbeta långsiktigt.

MN: Vi pratade om det tidigare. Det här är ju fullt logiskt, men varför jobbar inte alla klubbar långsiktigt? Det är precis som med spelare. Det enkla är det svåra.

5.2 Intervju med Anders Hultin (Ass coach för AIK:s Elitserielag. Tidigare framgångsrik coach för bland annat AIK:s J20 Superelitlag)

DB: Spelsystem? Vad fyller du i ordet spelsystem? Vad betyder det för dig?

AH: För mig är det givna mönster. En form av ram att hålla sig till. Ishockey är nog det roligaste man kan hålla på med, både som aktiv och som ledare. Det är så oerhört mycket i spelet som kan bli tokigt. Det är nästan det man måste utgå ifrån. Om man har en bra ram att gå från, så när det går fel, vilket det gör ganska ofta i ishockey, så måste man ha något att falla tillbaka på. De dagar det blir 10-0 behöver du inte stå i båset alls. Du behövs inte. Det löser sig självt. Det är när det går snett som ledarskapet kommer in. Vad har du gjort? Vad har du för ram? Det tycker jag är spelsystem. Och det är oavsett om det är en hög spelvändning, eller en halvhög spelvändning.

DB: Hur ser du på innehållet i ett spelsystem? Vilka pusselbitar har du med när du sitter hemma på kammaren och skissar på ditt spelsystem?

AH: Jag tycker att den frågan är ganska komplex. Det är en stor fråga. Jag tycker att jag har blivit mer flexibel med systemet. Jag tycker att det bygger en hel del på vad du har för material. Vad du har för färdigheter hos spelarna, alltså den tekniska spelaren. Har man ett bra material så finns det många möjligheter att utifrån ramen, improvisera för spelaren. Det tycker jag är intressant. När man pratar system, om man börjar med försvarsspel. Idag utgår allt mitt försvarsspel från målvaktsmasken, hur ögat är ut ur masken är viktigt för mig. Sen jag fick kontakt med Micke Wernblom och Stefan Persson (målvaktstränare i AIK) insåg jag vikten av målvaktens roll gentemot försvaret, dvs. när vi inte har pucken. Exempelvis bortre stolpen, höger försvarssida, hur den linjen går ut, hur man försvarar den sidan. Här står han still. Hur gör jag då? Jag bygger allt mitt spel utifrån de principerna idag när vi inte har pucken. Sen när jag tänker till, så har jag nog blivit mycket rakare idag. Snabbare första pass, och det bygger på att efter det att vi försvarat oss och vunnit puck så vill jag ha ett snabbt första pass. Och det kan antingen vara in till mittgubben i försvar som går emot eller på samma sida. Och sedan gärna att man går ut med höjd. Sedan är jag av den uppfattningen att ska man bli bra på det här då måste du träna det otroligt mycket. Jag anser att spelsystem handlar om att vinna fördelar när vi återvunnit puck och ha tydliga ramar vad och hur vi ska vända spelet och att vi gör det tillsammans. Jag är extremt tydlig på isen med vad jag vill och vad vi strävar emot. Och där känner jag, att om jag får med mig försvaret, dvs. från målvakten, då har jag fått mig en sjätte spelare. Jag har fått med mig målvakten som vet att jag bryr mig om vad han gör. Om jag kan generera de kunskaper målvakten har till utespelarna så får vi en trygghet. Tryggheten i systemet ligger i att alla vet vad dom ska göra, och det är speciellt när vi inte har pucken. När vi vinner puck så ska vi veta att alla är anfallare. Och då vill jag ha en väldigt rak väg. Och då kan det vara så att det inte finns något givet system man sätter i spelet. Däremot tror jag mycket på tydliga ramar, jag pratar mycket

ficka och höjd när vi vänder spelet och det är något vi i stort sett dagligen tränar på. Jag tror att om du ska bli bra i de här olika formerna så måste du ha en bas att stå på. Det finns så mycket parametrar, som stress, yttre påverkan, skickliga spelare som möter dig. Du måste nöta det här. Men till sist handlar det ändå vilket material du har. Hur du ska spela styrs mycket vilka spelare du har runt dig. Har du stereotypa spelare så måste du rama in dom ordentligt, för dom klarar inte av det annars.

DB: Frågorna går lite in i varandra, och du har varit inne på det här. Men syftet med spelsystemet?

AH: Det är att skapa trygghet helt klart. Och framförallt när det går fel. När det står 2-3 och vi måste vända tillbaka och göra 3-3 och 4-3. Då känner jag tryggheten är viktig. Att man tidigt kan gå in. Vi vet vad som gäller. Vid en timeout drar man ramarna. Alla vet vad det handlar om. Och så tuggar man på. Istället för att man inte har något att gå på. Det är som Eisenhower sa: Planer är ingenting, planering är allting.

DB: Finns det faror med att ha för mycket ramar och att vara för styrd i spelet?

AH: Ja, om du är en feg tränare. Om du inte är en modig tränare som inte ger öppningar för det improviserade. Eller som bestraffar, har någon form av pennalism, gapar och gormar om spelarna inte följer, då finns det en risk att du får inskränkta spelare. Men är du en modig tränare och försöker vara där spelarna är, tänker dig in i situationer på träning eller match, och förstår vad det är som händer. En av mina styrkor är att vara lyhörd, att lyssna på spelaren. Hur tänkte du i den här situationen? Vad såg du där? Om jag istället skulle börja skälla på honom så skulle han till slut inte göra sina saker. Ingen människa mår bra av att få en massa skit. Det jag vill komma till är, att om du har ramar och det händer någonting annat så måste man ha känslan att låta det gå. Att vara modig som tränare och inte börja skälla bara för att det blev på ett annat sätt än vad vi tränat på.

DB: Är det inte en svår balans i det här? Vi vill ha tydliga ramar som alla ska följa för att skapa trygghet. Det är viktigt att spelarna förstår betydelsen av att hålla sig till ramarna. Och har man då spelare i laget som för mycket vill hitta egna lösningar och gå på improvisation så finns det kanske en risk att det blir spretigt? Eller?

AH: Motvikten mot det tycker jag är, vi säger att du tränar 6-8 pass i veckan på is. Om jag som tränare törs vara envist tjatig, och jobbar på med 5-6 saker som du gör, samma sida, centern går emot, går ut på kant, backen fyller på i mitten. Och du gör det här väldigt, väldigt mycket så blir det att även den här spelaren som är extremt kreativ i pallet, och som kanske inte alltid är en spelare som vill följa givna mönster, förstår att det här är viktigt. Och jag tycker även att fördelen är att de andra spelarna ofta rättar in den här typen av spelare i systemet. Jag behöver inte göra det. Men jag upplever att alla vakna spelare förstår betydelsen av att vara tydlig och att ha ramar.

DB: Viktiga nycklar för att få ett fungerande spelsystem? Eller, vad skiljer ett fungerande och framgångsrikt spelsystem med ett dåligt fungerande system? Vad är det som ligger bakom att Chicago Bulls under Phil Jacksons ledning, Detroit Red Wings eller Barcelona år efter år presterar på en mycket hög nivå?

AH: Jag tror, eller vill tro i all fall, att om man tittar på dina exempel så handlar det mycket om person. Vem det är som står där och håller i taktpinnen. Jag tror inte att man värderar det tillräckligt högt att den man anställer eller den man jobbar med har egenskaperna där du kan sälja ett budskap på ett bra sätt. Både med hjärta och passion. Du entusiasmerar, du visar, du kör de här bitarna. Du har en extrem tydlighet i det du gör. Det handlar inte om att ha ett bra uppspel. De här personerna som lyckats bygga upp de här vinnande lagen har förmågan att få med sig spelarna och driva åt rätt håll. Du är ärlig, du visar det du vill och du tydlig med det du vill göra själv. Det finns ett mål med det här. Och att du är passionerad. Om jag går till mig själv. Skitsvårt när man höll på själv och hade tränare som inte var DÄR. Dom var där men dom var inte DÄR. Det är en stor skillnad. För mig kommer det ner till passion.

DB: Vad är det som skapar miljöerna där det år efter år finns en kultur av att vinna, en tydlig idé som följs kontra klubben där man inte får till det. Spelare och ledare som kommer dit lyckas inte att utvecklas och skapa en vinnarkultur. Vad är det som styr?

AH: Intressant. Vad har Färjestad som inte Malmö har? I Färjestad finns det en oerhört stark grund att stå på. Vinnare och passionerade i det dom gör. Dom gånger man träffat Rundqvist så slås man av att det finns en ruggig tydlighet och han står verkligen upp för det han tror på. Och det föreningen tror på. Man kan ju samtidigt titta på Malmö. Vad står dom för?

DB: Varför ser det ut så?

AH: Jag tror en förutsättning är att du har människor som går åt samma håll och som vill samma sak. I Malmö tror jag inte att dom vet vad dom vill. Det är för mycket lycksökare. För många med mycket pengar som vill och får bestämma. Dom har ingen grund att stå på. Det finns ingen äkta värme och passion i deras värld. Det är lite som att tomma burkar skramlar mest. Det är min fasta övertygelse. Lagen som går bäst över tid har en väldigt fast kärna och det upplever inte jag att Malmö har. I de vinnande lagen är man noga med att ha människor med rätt värderingar runt om i organisationen och en ledning som finns där över lång tid. Tålamod. Tålamod.

5.3 Intervju med Jocke Ahlgren (Tränare för SDE J18 Elit. Tidigare tränare i AIK under många år på flera olika nivåer)

DB: Om du ska försöka definiera ordet spelsystem, vad betyder det för dig?

JA: Riktlinjer. Hur vi vill lösa problemen när vi spelar. Men den åldern som jag arbetar så är det viktigt att ge spelarna verktyg för att lösa situationer. Det är spelsystem för mig.

DB: Vad innehåller ett spelsystem? Vilka pusselbitar har du med när du definierar ett spelsystem?

JA: Egen zon. Både försvarsspel och anfallsspel i egen zon. Ingång i zon. Attack och även försvar i anfallszon. Boxplay. Powerplay. Läsa motståndare och sätta motdrag. Det ingår i ett spelsystem tycker jag.

DB: Vad är syftet med ett spelsystem?

JA: Syftet är att hjälpa spelarna att ta sig ur situationerna. Även att lura motståndarna till att göra misstag och gå i våra fällor. Viktigt att ha en tydlig plan i vissa avgörande delar i spelet, exempelvis powerplay. Att vi vet vad vi ska göra. Att planen är tydlig. Och syftet med spelsystemet är ju att det ska leda till vinst i slutändan givetvis samt att förenkla för spelarna.

DB: Ser du några faror med ett spelsystem? Finns det faror att det kan bli för styrt?

JA: Det finns det absolut. Faran ligger i om man går in och dödar det spontana. Det måste finnas utrymme för att göra spontana grejer också. Men när du klarar av spelsystemet, när du har tryggheten, då kan du börja spela mer spontant eller kreativt. Du måste lära dig att gå innan du kan börja springa. Det blir farligt om man låser spelet för mycket för då kan man nå kortsiktig framgång, kanske framförallt med yngre lag, men på sikt blir du begränsad. När du möter en coach som börjar coacha mot dig och dina spelare är låsta, då får du problem.

DB: Är det en svår balansgång tycker du? Att vara tydlig med riktlinjer och direktiv men samtidigt ge utrymme för individuella lösningar?

JA: Nej. Jag förstår att många tycker att det är svårt. Stundtals kan det vara svårt. Det hänger mycket ihop med hur pass starka karaktärer du har i gruppen. I Barcelona kanske det är lite enklare i den kulturen dom verkar ha där. Men jag personligen tycker inte att jag har några problem med den balansgången. Jag tycker att jag når fram till spelarna på ett bra sätt.

DB: Vad anser du vara viktiga nycklar i ett spelsystem? Eller vad skiljer det framgångsrika spelsystem, tror du, med det mindre framgångsrika?

JA: För mig är det enkelt. Det handlar bara om tydlighet. Tydlighet och ledarskap från alla ledare i klubben. Det handlar om att vara toktydlig med det du ska göra. Och då kan man inte tolerera att någon gör något annat. Så fort du tillåter någon att gå ifrån planen så

kommer flera andra att haka på direkt. Det är så människan fungerar. Tittar man på framgångsrika klubbar så har dom en tydlig plan. Och om du inte går in i den planen så får du inte vara där.

DB: Vad är det som skiljer klubben där man har den framgångsrika kulturen, där det finns tydlighet och långsiktighet med klubben där mycket av det här saknas? Förstår inte dom vad det är som krävs eller vad är det som gör att vissa verkligen inte får till det?

JA: Jag tror säkert att dom förstår vad som krävs. Men det är lättare att säga en sak än att verkligen göra det. Nyckeln är givetvis ledarskapet i organisationen. Det börjar med högsta hönsen och sedan måste det finnas en tydlighet neråt. I de klubbar där det inte fungerar så tror jag att det oftast beror på dåliga ledare. Och samma sak tvärtom då givetvis. Det är verkligen en ledarfråga. Det handlar om att få med alla, spelare, materialare, alla i verksamheten. Och det är där ledarskapet är avgörande. Vidare är nyrekrytering viktigt. Att vara noga med att få in rätt människor i verksamheten. Människor som köper det vi i klubben vill åstadkomma. Tydlighet.

6. Diskussion

Det finns en oerhörd mängd skickliga, passionerade och drivna tränare världen över. Massor av spännande och genomtänkta spelsystem som vunnit stora matcher och titlar. Någonstans var det där mina tankegångar startade. Att hitta svaren på hur man formar det ”perfekta” spelsystemet. Men det som det här arbetet har kokat ner till är nycklarna och vägarna till att bygga upp och förvalta ett system över tid. Hur man som klubb lyckas bibehålla idéerna, visionerna och de grundläggande värderingarna trots att man stöter på motgångar och påtryckningar från omgivningen och världen utanför klubben.

Ajax

Som ung tränare i Hammarby under 90-talet kom jag över litteratur om fotbollsklubben Ajax, på den tiden den ledande klubben i Europa när det handlade om att utveckla och få fram egna spelare. Mångas blickar riktades mot Amsterdam och deras sätt att bedriva sin verksamhet och jag personligen blev väldigt intresserad och inspirerad av deras tankegångar och visioner. I en lysande BBC-dokumentär om klubben berättar Louis van Gaal, på den tiden A-lagstränare i Ajax, om hur man byggt upp klubben och hur deras värderingar växt fram. Bland annat sa han att det åtminstone tar fem år att bygga upp grunden för att kunna få ett fungerande system. Tror man att det ska gå snabbare så lurar man sig själv och man kommer att få luckor i den så viktiga basen. Hur många klubbar i dagens hetsiga elitvärld har det tålamodet och det långsiktiga tänkandet?

Allt sedan dess har jag fascinerats av tränare, lag och organisationer som under lång tid hållit sig till sina koncept vilket i många fall lett till stora framgångar. Den sovjetiska maskinen CCCP under ledning av Tarasov och Tichonov, Jurzinovs arbete i TPS Åbo, Chicago Bulls, Detroit Red Wings, Manchester United och Barcelona är alla exempel som inspirerat mig och gjort att jag velat hitta nycklarna till deras framgångar.

Arbetet med min rapport har förstärkt många av mina egna tankar i ämnet samt gett mig en del nya infallsvinklar. Klart är att den största utmaningen ligger i att bygga en stabil grund att stå på och att allt startar i toppen. Det är helt avgörande att det finns starka personer och ledare i ledningen som brinner för visionen och som har förmågan att sälja in idén till styrelsen och andra personer med makt i klubben. Det är viktigt att uthålligheten finns där, att man är inställd på att processen kommer att ta tid. I dagens resultatinriktade elitidrott är det viktigt att kunna stå emot den kortsiktiga stress som kan komma från fans, sponsorer, spelare med hög status, inflytelserika personer runt föreningen och inte minst det enorma tryck som kan komma från media.

Vidare är det viktigt att ledningen har förmågan att delegera och att man litar på kompetensen som finns bland coacher och andra ledare. En förutsättning för att det ska kunna fungera är givetvis att klubben är noggrann i sin scoutning och sin rekrytering, att man lyckas få in rätt person på rätt plats i organisationen.

Värderingar skapar normer som i sin tur skapar ett beteende.

Det pratas mycket om kulturen i klubbarna. Vad står klubben för? Vilken image har klubben internt och externt?

Samma dag som jag satte mig ner för att skriva ner avslutningen på min rapport läste jag följande på en av Expressens bloggar (Linus Hugosson som skriver om NHL):

”För någon dag sedan kom ju beskedet att Dale Hunter väljer att kliva av som tränare för Washington Capitals. Om det är viktigt för Oilers att träffa rätt med rekryteringen av ny tränare, så är det än viktigare för Caps, som lider av någon form av identitetskris efter flera års jiddrande med spelidéer. Vad är kännetecknet för Capitals-hockey? Ingen vet. Här krävs en stark profil med en tydlig spelidé som både gör lagets superstjärnor Alex Ovetjkin och Nicklas Bäckström till glada spelare samt ger framgång i slutspelet.”

Färjestad

Färjestad är ett, för mig, bra exempel på en klubb med en tydlig identitet och jag tror att alla som följer ishockey på nära håll har en uppfattning om vad Färjestad står för. Det pratas om ”Familjen” och att det är mycket hemvävt hos värmlänningarna. Här tror jag att hårdhudade och målinriktade ledare som Håkan Loob, Thomas Rundqvist och Jörgen Jönsson är oerhört viktiga. Deras roll kan inte överskattas när det handlar om att bibehålla och förvalta den kultur och den bas som byggts upp under många år i klubben.

Samma sak gäller för klubbar som Brynäs och Skellefteå där en stabil grund byggts upp under de senaste åren. Sportcheferna Micke Sundlöv och Lars Johansson samt andra ledande personer på styrelsenivå har en avgörande roll när nu framgångarna börjat komma. Det är lätt att börja leta nya vägar för att kunna kliva upp till nästa nivå och därmed riskera att tappa viktiga pusselbitar från den kultur man nu skapat.

För klubbar som Malmö (nystart ännu en gång), IK Oskarshamn (med en ny ordförande, sportchef och coach) och även AIK (relativt gröna som Elitserielag) gäller det att skapa tydligheten och uthålligheten i skapandet av den grund man sedan ska bygga vidare ifrån.

Tre Kronor

Även Tre Kronor står inför en likande situation och utmaning. Efter att under många år skördat framgångar med ”den svenska stilen” och med förbundskaptener som Leif Boork, Tommy Sandlin, Conny Evensson och Curt Lundmark bytte man riktning och satsade på Big Ice Hockey med Hardy Nilsson som dirigent. Bengt Åke Gustafsson följde innan man för något år sedan bestämde sig att satsa på ”den nya svenska stilen” som varit framgångsrik för våra juniorkronor. Pär Mårts tog över kaptensrollen, men efter att ha förlorat VM-finalen 2011 och gått på en riktig nit i hemma VM:et 2012 höjdes rösterna direkt om ett skifte på förbundskaptensposten. ”Den nya svenska stilen” ifrågasätts från experter och fans runt om

i landet och jag tycker att det ska bli mycket intressant att följa vilken väg man nu väljer att gå. Skrotar man det nya tänket efter bara två säsonger eller har man tålamodet (och modet) att bygga vidare och skapa den stabila grund som krävs för att vara en toppnation år efter år?

Sammanfattningsvis

Jag landar i ett ord här i min rapport, trygghet. Den största vinningen med ett bra system är tryggheten som skapas. I ett tydligt spelsystem som förankras hos spelarna i laget skapas en stabilitet. Alla vet vad ska göras och känner sig säkra i det. Och med en trygg spelare ökar möjligheterna till att han vågar och kan använda sina individuella färdigheter fullt ut.

Men det handlar inte bara om tryggheten som kommer med ett väl genomtänkt spelsystem. En organisation/klubb med tydliga visioner, riktlinjer och ett starkt ledarskap skapar också trygghet. Alla vet vad vi står för. Vi vet vad ska göras, hur det ska göras och vi ger det tid. När jag som individ (coach, spelare eller materialare) känner mig trygg i verksamheten så vågar jag också använda min kompetens och skicklighet. Då finns förutsättningarna att driva igenom klubbens värderingar, coachens spelsystem och bli ett vinnande lag år efter år.

7. Referenslista

Källor och inspirerande läsning

Litteratur:

The triple-post offense (sideline triangle) av Fred “Tex” Winter

Lycka av Dalai Lama och Howard C Cutler

The last season, A team in search of its soul av Phil Jackson

More than a game av Phil Jackson och Charley Rosen

Sacred hoops av Phil Jackson och Hugh Delehanty

Mindgames, Phil Jackson’s long strange journey av Roland Lazenby

The winner within, A life plan for team players av Pat Riley

They call me coach av John Wooden med Jack Tobin

Shooting to win, A coach’s guide to playing better offensive hockey av Jean Perron och Normand Chouinard

Övriga källor

Internet:

http://www.sv.wikipedia.org/wiki/Detroit_Red_Wings

http://www.sv.wikipedia.org/wiki/Alex_Ferguson

http://www.basketball-reference.com/coaches/jacksph01c.html

Intervjuer

Michael Nylander, 2012-04-26	En av svensk hockeys främsta spelare under sina 21 år på yttersta elitnivå. Har bland annat spelat i AIK, Hartford, Calgary, JyP (Finland), Lugano (Schweiz), Tampa Bay, Chicago, Washington, Boston, Kärpät (Finland), SKA (Ryssland), AK Bars Kazan (Ryssland), New York Rangers, Jokerit (Finland) och Zurich (Schweiz). I landslagssammanhang har han vunnit

	två VM-guld (1992 och 2006) samt deltagit i två OS-turneringar (1998 och 2006).
Arto Blomsten, 2012-04-26	Var en av nyckelspelarna under Djurgårdens framgångsrika år i slutet av 80-talet och början av 90-talet. Under dessa år var han också en viktig spelare i Tre Kronor där han mest är ihågkommen som spelaren som satte 5-2 i tom kasse i VM-finalen mot Finland 1992. Arto har även under tre säsonger spelat i NHL-lagen Winnipeg Jets och LA Kings. Som tränare har han arbetat i Västerås (J-lag), Hammarby (J-lag och A-lag) samt i Värmdö (div 2). Numera är Arto expertkommentator på Canal+.
Anders Hultin, 2012-05-08	Var som spelare med i Vilda Väsbys avancemang till Elitserien. Efter det har Anders arbetat som tränare i ett antal klubbar i Stockholmsområdet. Arlanda (J-lag och A-lag), Väsby (A-lag), Hammarby (U-lag). Under de senaste säsongerna har han framgångsrikt tränat AIK:s J18- och J20-lag. Den största framgången i AIK hade han säsongen 2008/2009 då han coachade J18-laget till SM-guld. Från och med säsongen 2012-2013 ingår Anders i coachstaben runt AIK:s Elitserielag.
Joachim Ahlgren, 2012-05-10	Var under många år tränare i AIK där han tränat damerna (SM- och EM-guld), U-lag, J18 och J-20. Från och med säsongen 2009/2010 ansvarar Jocke för Stockholmsklubben SDE:s J18 Elit-lag. Han har även varit tränare för Stockholms TV-pucklag (2011).